

בחדושי רי"ז עה"ת בפרשת חיי שרה כתב דאע"פ דקי"ל כר' ישמעאל, הנהג בהן מנהג דרך ארץ, ס"ל להרמב"ם דגם מדתו של רשב"י מדה היא, וזהו מקור הרמב"ם בסוף הל' שמיטה ויובל דכתב דכל מי שהבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה', יספק לו ה' צרכיו וביאר הגרי"ז דהיא מידת ר"ש בן יוחאי.

ועפ"ז ישב את סתירת דברי המשנה בקידושין פב. דר' נהוראי אומר מניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה. ולעיל במשנה כתב דעת ר"מ [דהוא ר' נהוראי] דחייב ללמד בנו אומנות? וכתב בגרי"ז דלרבים ההנהגה היא מידת ר"מ דילמדו אומנות, ומי שרוצה לנהוג כרשב"י גם היא מידה. וזהו ביאור לשון המשנה "איני מלמד את בני" דלבנו הוא בוחר מידה אחרת ואינו מלמדו אלא תורה. ע"כ.

והנה לכאורה יש לשאול דרשב"י ס"ל בברכות אפשר דאדם זורע בשעת זריעה תורה, מה תהא עליה? ואילו במנחות צט: ס"ל דאי בעי פטר נפשיה ק"ש שחרית וערבית. ולכאורה דבריו סותרים? אמנם עפ"י דברי הגרי"ז י"ל דב' הנהגות נאמרו הנהגה לרבים דאי בעי פטר נפשיה, והנהגה ליחידים אפשר דאדם זורע בשעת זריעה, תורה מה תהיה עליה.

ועפ"י דברי הגרי"ז אלו דהם ב' מידות, מידת ר"י הנאמרה לרבים ומידת רשב"י דנאמרה ליחידים. אפ"ל דגם רשב"י מודה דיש גם את הכלל דאי בעי פטר נפשיה, ועיין במהרש"א ברכות שביאר את דברי הגמרא, דהרבה עשו כר"י ועלתה בידן וכרשב"י ולא עלתה בידם, דרשב"י היה מבני עליה כמבואר בסוכה מה: ראיתי בני עליה והן מועטין וכו' אם שנים אני ובני, ואם כן זוהי הנהגה ליחידים ולא לצבור ואפשר דגם רשב"י מודה דאי בעי פטר נפשיה, ואכ"מ.

ולעבדו בכל לבבכם (יא יג')

סיפר לי מו"ר שליט"א על סבו ר' ישעיה סוכוביצר שהיה בזמן הגר"א, היה צדיק מופלג, שאפילו הגויים הכירו בצדקותו, המון העם בקשו ממנו שיעבור דרך שדותיהם באמונתם דהיכן שהצדיק דורך התבואה צומחת לברכה.

ואפילו הפריץ רצה להראות לחבר מריעיו, את היהודי המופלא הנמצא בתחומו, וכשרבי ישעיה זצ"ל התפלל שמר"ע ירה הפריץ יריה ליד אוזנו והוא לא זע, דתפילתו היתה עד התפשטות הגשמיות.

האחים הקדושים ר' אלימלך ור' זושא זצ"ל קודם שנסעו למזריטש היו אצל ר' ישעיה זצ"ל, ושאלו אותו איך יתכן הדבר שהוא מתפלל ולא זע עד התפשטות הגשמיות, והכל בלא תנועה חיצונית? אמר להם, במשל, דהיה מלך שהיו לו אוצרות מרובים ובקש ממהנדס אומן שיתכנן עבורו מקום שיכיל את כל אוצרותיו במדויק, וכשנגמר האוצר והכניסו את האוצרות נשארו כמה מטבעות מחוץ דלא היה מקום עבורם, אמר המהנדס התכנן הוא מדויק רק **נראה שיש אבק שמפריע לאוצרות להכנס.**

והנמשל דכשהכל מדויק א"צ להראות חיצוניות ועמוק הוא ע"כ ממו"ר שליט"א. ובנ"א שמעתי דאמר ר' ישעיה זצ"ל דזהו מאי דכתיב "בכל לבבכם" דהתפילה שממלאה את כל הלב, תפילה כזו היא עד התפשטות הגשמיות.

ואכתב על הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשונים (י ב')

צ"ב מאי קמ"ל, וי"ל דאיתא בחז"ל דזכור ושמור נאמרו בדיבור אחד, ויש לעיין מה היה כתוב על הלוחות, זכור או שמור? ויש אומרים דעל הלוחות ראשונות היה כתוב זכור ועל השניות שמור וברמב"ן פר' יתרו כ' ח' כתב דיתכן דעל שני הלוחות היה כתוב זכור ומשה פי' להם לישראל כי שמור נאמר עמו. ולפ"ז י"ל דזהו מה דכתיב כאן "ואכתוב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים", כמו שנכתב שם.

וכן בלאו דלא תחמוד יש שינוי בפסוקים בין מה דכתיב בפר' יתרו לפר' ואתחנן וקמ"ל התורה דעל הלוחות נכתבו בדיוק אותם הדברים.

ובאלשיך מצאתי שכתב שבלוחות השניות היו כתובין ממש אותן דברים שהיו כתובים על הראשונות, כי בעת ששבר משה את הלוחות היו האותיות פורחות באויר ואותן האותיות נחקקו בלוחות השניות וכן ראיתי שמביאים בשם הזוה"ק פ' כי תצא שכתב שלא היה חילוק בין הלוחות הראשונות לשניות.

ושמעתי בשם הגר"י קמינצקי זצ"ל דבלחות היה כתוב שמור, וחילו מהא דכתיב בתפילת שבת ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת דהיינו שמור.